

Sabina Burkeljca

Neli K. Filipič: Povej mi po resnici.

Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Odisej), 2017.

Mladinska pisateljica Neli Kodrič Filipič, večkratna nominiranka in prejemnica različnih literarnih nagrad, se v svojih delih pogosto loteva problematske tematike, zanimajo jo žgoči in aktualni problemi družbe, v kateri so največje žrtve prav otroci in mladostniki. V svojih zadnjih delih se tako v slikanici *Požar* (ilustracije Bojana Dimitrovski) loteva tematike izgube doma, strpnosti in drugačnosti, v stripu *Superga* (ilustracije Damijan Štepančič) pa begunstva. Pri tem ni treba posebej poudarjati, da je avtorica na strani šibkih, nemočnih, žrtev sistema in da z umetniško besedo nastavlja ogledalo naši družbi, če slednjo seveda želimo ugledati in se zamisliti nad lastno (ne)dejavnostjo v tem svetu.

V tokratnem mladinskem romanu, uvrščenem na seznam finalistov za nagrado modra ptica in med nominirance za Levstikovo nagrado, avtorica razgrne tragiko in nemoč ter hude posledice, ki jih prinaša sodobna tehnologija med najbolj ranljive, mladostnike, vpete v svet razčlovečenja, razbitih družin, individualizma in egoizma, v svet, v kakršnem se težko znajdejo. Zatekanje v svet računalniških igrice je resna bolezen, ki jo strokovnjaki (psihiatři, psihoterapevti) obravnavajo na enak način kot vse druge oblike zasvojenosti, kajti človek, mladostnik pa še posebej, lahko izgubi vse (v skrajnih primerih tudi življenje samo): popusti v šoli ali je

največkrat ne obiskuje več, ne skrbi zase – za higieno in preživetje –, nima socialnih stikov, ki so nadvse pomembni za duševno zdravje in zadovoljivo bivanje na tem svetu, v občutljivem obdobju odraščanja še posebej.

Glavni protagonist romana je Simon, bister in čuteč najstnik (leta pubertetniške upornosti je preskočil), tudi kritični opazovalec družbe, ki ne zdrži več pritiska razbite družine: oče je odšel v Nemčijo in na daljavo ureja z njim bolj ali manj finančne stvari, mama pa se v svetu še sama ne znajde (zato potrebuje pomirjevala) ter sinu ne zna nuditi varnosti in ljubezni (proti koncu romana vidimo, da ga ne zna niti objeti) ali mu postaviti trdnih meja. Simon je izredno občutljiv in senzibilen fant, in ko ga mama Edna ne obvladuje več, mu da ključke od podedovanega stanovanja, kjer je prepuščen samemu sebi. Simon dobesedno živi samo še za računalniške igrice, v osami, ki si je ni izbral sam – vanjo ga je potisnila družba. Mama sicer prihaja k njemu, a bolj zaradi sebe kot zaradi njega; nosi mu hrano, pospravlja stanovanje in mu na dolgo pridiga ("Govorila je zato, da bi zapolnila praznino, ki je zevala med njima."). Simon je seveda ne jemlje resno, nekoč ji reče: "/.../ se pomiluješ in /.../ še vedno nisi oprostila fotru, ker te je zapustil. In /.../ verjameš, da bo tvoje življenje vredno več, če bom jaz nekaj postal." Za materino mnenje mu ni mar, saj mu mama ni znala dati tiste ljubezni, na katero bi se lahko naslonil, da bi se lahko začel spopadati z resničnim življenjem. Ostane mu le beg v omamo računalnika, od koder bi ga lahko rešila prav ona, če ji sprva njegovi odklopi pri računalniku ne bi prišli prav ("Samo igrice igra."), kaj kmalu pa situacije kar naenkrat ne obvladuje več. Ko na primer odhaja iz sinovega stanovanja, se počuti svobodno. Pisateljica je odnos med materjo in sinom opisala izredno natančno; ob branju se zavemo, koliko se lahko iz take zgodbe naučimo o računalniški zasvojenosti in o z njo povezanih odnosih. Literatura ima namreč posebno moč, da pred naše oči prikliče tudi tisto nevidno med vrsticami, da (če je govor o kakovostni literaturi) večplastno in jasno naslika protagoniste, stranske osebe in kompleksne relacije med njimi. Bralec je kot da prisoten v Simonovem stanovanju – vidi lahko njegov zaslon in sliši lahko bitje njegovega srca. Nedvomno bodo na tak način prisotni tudi mladi bralci.

Od stranskih oseb velja omeniti ostarelega soseda Ivana, ki Simonu pomaga (v ozadju je sicer njegova nesrečna zgodba, saj s sinom nima stikov, znova se "srečata" šele na Ivanovem pogrebu), pooseblja modrost, pomoč, razumevanje, hkrati pa razsodnost – stara šola torej, kjer so vrednote postavljene na trdne temelje. Ivan razume. Ivan pomaga. Nekdo mora. Vsaj v literaturi. Grozno notranjo napetost Simon sicer sprošča z glasbo,

s poslušanjem Rammsteinov, kar pomaga vsaj tisti čas, ko glasba glasno doni, ko tudi to ne zaleže, izbruhnejo agresija, razbijanje, tudi samopoškodovanje.

Druga oseba v romanu, ki je nekakšen Simonov protipol, predvsem na socialnem področju, je najstnica Eva, ki po na-ključ-ju vstopi v njegov svet, tja, kamor Simon praktično ne spusti nikogar. Eva prihaja iz povezane družine, njena mati je terapevtka, doma imajo svobodne odnose, kjer je sprejeta in ljubljena, a je morda preveč prepuščena svobodi, ki jo na neki način tudi izkoristi, čeprav jo starša vedno znova ujameta v "varno naročje doma". Eva je lepotica, priljubljena med vrstniki, hodi po zabavah, je tudi dobrosrčna in občutljiva najstnica, ki intimne odnose povezuje z bližino in ljubeznijo ter predanostjo, kljub "podjetništvu", ki se ga loti (prodaja namreč svoje gole slike na snapchatu). Tudi normalno ljubeča družina torej ne more povsem obvarovati mladostnika pred pastmi sodobne družbe.

Del zgodbe, kjer se Simon in Eva srečata in zapleteta, je najbolj posrečen, inovativen, drugačen in daje romanu posebno težo. Nasploh je sama fabula trdno zgrajena in prepričljiva, prav tako odnosi, spleteni med starši in otroki ter drugimi osebami v romanu. Pisateljica je dobra opazovalka sveta in pastí v njem, zato skuša probleme razdelati v vsej njihovi večplastnosti, čeprav se nekaterim odraslim še vedno zdi, da bi morala biti literarna domena mladih nekoliko lahkotnejša. A pri tem se vprašajmo, mar ni življenje težje, kot so romani, nimamo namreč vedno sreče, da v sosednjem stanovanju živi Ivan, in nimamo vedno očeta, ki se (do)končno zbudi iz svojega sveta in vanj vključi še sina. Zakaj bi si morala torej ravno književnost zatiskati oči?